



Theologiæ Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. I. Fides virtus Theologica est habitus vel actus intellectûs, quo firmiter sed obscurè assentimur omnibus, quæ primæ veritas testata est, propter ejus auctoritatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

Similiter
8. Petr.

Matt. 14.
V. 31.

tellige, quod dicitur Pet. 1. cap. 5. v. 9. Cui resistite fortes in fide; non quod formaliter resistamus per fidem; hoc enim fit per voluntatem, gratia adiutam; sed quia fides est, quæ movet & dirigit voluntatem. Proinde merito dicebat Christus Petro Matth. 14. v. 31. *Molice fidei, quare dubitasti?* Quia nimirum habebat languidam fidem, & non rectè illà utebatur, ad confiderandum ea, quæ possent affectum & fiduciam erigere. Licet ergo aliquando posset ly *Fides* significare fiduciam, transferendo nomen causæ ad significandum effectum; nihil ramen cogit, ad illam significationem admittendam in dictis scripturis: ita ut per ly *Hastans* apud Jacobum, possit commodè intelligi hæsitatio,

repugnans fidei divinæ. Nunquid scriptum est. Mar. 11. v. 24. *Omnia quacunque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis?* Credendum ergo est fidei Catholicæ, nec ullatenus dubitandum seu hæsitandum, quin oratio, si habuerit omnes suas proprietates, sit impetratoria. Ut ut sit de hac controversia, quæ ab utraque parte probabilis est, ad præsens nostrum institutum abundè sufficit, quod ly *Fides*, sæpius in scriptura significet assensum intellectus: de hac enim sola significatione in præsentem opere tractamus. Sed nunquid omnis assensus intellectus vera Fides? Clarum est, quod non. Quis ergo? Jam edissero, erique

SECTIO PRIMA.

DE NATURA ET OBJECTO FIDEI DIVINÆ.

5.
Definitio fidei propria.

Alia fides humana, alia divina.

Hæc, alia infusa, alia acquisita.

Distinctio inter hæc, ex parte principii & conditionis objectivæ.

6.
Fides infusa est prima virtus Theologica.

Fides, prout pertinet ad intellectum, propriè significat firmum assensum, quo credimus testimonio dicentis, propter ejus auctoritatem. Et siquidem homo aliquid dicat, erit fides humana; sin autem Deus, fides divina. Hæc, secundum Aliquos, duplex est, una infusa, quæ supernaturalis est, & respicit pro objecto formali veracitatem divinam, dependenter à revelatione divinâ verè existente, tanquam à conditione: alia verò est acquisita; quæ naturalis est, & respicit pro objecto formali eandem veracitatem divinam, dependenter tamen, tanquam à conditione, à revelatione vera vel apparenti; ita quod utraque Fides distinguatur, tam ex parte principii, nam unum est supernaturale, & aliud naturale; quam ex parte conditionis objectivæ; quia infusa requirit revelationem Dei verè existentem, acquisita verò requirit revelationem divinam, quæ abstrahat à vera, vel apparenti, seu falso existimata. Ita noster Franciscus del Castillo de Virt. Theol. disp. 3. q. 4. n. 2. quàm doctrinam suo loco examinabimus.

Pro nunc dico, fidem infusam esse virtutem intellectus, inter Theologicas primam origine; virtutem quidem intellectualem, quia dicit determinatè verum; primam autem origine seu naturâ; quippe nihil volitum, nisi cognitum, ergo cognitio naturâ præcedit volitionem; ac per hoc cognitio Dei, quæ habetur per fidem, naturâ præcedit spem & charitatem, nam per spem volumus Deum tanquam summum bonum nostrum, per charitatem verò, ut summum bonum in se. Et quomodo possumus vel le summam Dei bonitatem, nisi prius, saltem naturâ, eam cognoscimus? Aut quomodo possumus eam cognoscere, tanquam sperandam, vel diligendam, nisi ut talis per fidem proponatur voluntati? Jure igitur meritissimo Patres Concilii Trid. inter dispositiones ad justitiam, primum locum tribuunt *Fidei*, dicentes Sess. 6. c. 6. *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitantur*

*ad divinam gratiâ, & ad justitiam ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum, credentes vera esse prædicta, &c. & cap. 7. In ipsa justificatione inquit, jam remissione peccatorum hac omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum, cui inseritur, fides, spes & charitatem. Nam fides, nisi ad eam præcedat, & charitas, neque unius perfectum cum Christo &c. Quâ porto ratione spes, & charitas, accederent ad fidem, nisi hæc esset prior, saltem origine seu naturâ? Appositè idem Concil. ead. Sess. 8. ait. *Fides est humana salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis. Si autem me quæritur, quid sit hæc Fides, Respondet, & erit**

CONCLUSIO I.

Fides, virtus Theologica, est habitus, vel actus intellectus, quo firmiter, sed obscure assentimur omnibus, quæ prima veritas testata est, propter ejus auctoritatem.

Hæc Conclusio continet veram definitionem fidei, non tantum quoad substantiam ejus, sed etiam quoad modum dialecticum definiendi. Pro genere definiti ponitur: *Habitus vel actus intellectus*; pro differentia autem: *Quo firmiter, sed obscure assentimur &c.* Ac si diceretur: est assensus (habitualis vel actualis) firmus, sed obscurus, objecti à Deo revelati, propter divinam auctoritatem. Habitualis, quæ est habitus, quia duplex est Fides, una habitualis, altera actualis; sicut generaliter duplex est virtus, una habitualis seu habitus virtutis, altera actualis seu actus virtutis, quod habitu efficienter & phylicè causatur. Porro ly *virtus*,

Virtus magis propriè significat habitum, quam actum. Nunquid etiam ly *Fides*? Indifferenter accipitur pro habitu, & pro actu juxta exigentiam sermonis, in quo profertur.

Rogat aliquis, quid significet apud Apost.

Hebr. 11. v. 1. *Est autem fides sperandarum substantiarum, argumentum non apparentium.* Resp.

hæc verba communiter intelliguntur de actu fidei, & videntur continere veram ejus definitionem, quantum ad substantiam, licet non quantum ad modum dialecticum definiendi. Quod continent substantiâ probatur: quia continent, quod sit actus intellectus, quo firmiter & obseure assentiat quis rebus, quas in ordine ad consecutionem beatitudinis revelat Deus. Quod Apost. ibi loquatur de fide intellectuali, sive assensu intellectus, jam sup. ostendimus. Porro firmitas seu certitudo hujus assensus, satis importatur per illud verbum: *Argumentum*, quod significat convictionem, teste D. August. tract.

79. in Joan. ibi: *Fides in Epist. quæ scribitur ad Hebr. ita est definita: Est autem fides sperantium substantia, & convictio rerum, quæ non videntur.* Et

licet ly *Argumentum* aliquando applicetur ad

probabilia & dubia; in sua tamen proprietate significat rationem, certò concludentē, ut constat ex Philosopho sic dicente: *Argumentum est,*

quod aliter habere non potest, atque ipsi dicimus. Quamquam & dici posset, argumentum hic sumi pro effectu argumenti. Præterquam,

quod certitudo etiam significetur per illam particulam: *Sperandarum rerum, seu sperantium substantia.* Acti Apostolus diceret, fidem esse fundamentum certissimæ spei; quid ni ergo & ipsa certa debeat esse. Enimvero rerum, quas speramus, nulla est in hac vita substantialis forma, nisi assensus certus, propter auctoritatem promittentis, de veritate illarum: sicut enim in semine continentur fructus, qui sperantur, & hoc semen dicitur illorum, antequam existant, substantia, sic indidem fides appellatur rerum sperandarum seu sperantium substantia: & veluti super substantiam hominis confurgit hominis ædificium, usque dum crescat, & accedat ad perfectum statum; pari modo super fidem confurgit hominis ædificium supernaturale, usque dum accedat ad beatitudinem; ac per hoc, ut supra adhuc audivimus, fides à Concil. Trid.

sess. 6. cap. 8. dicitur: *Humana salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis.* Dicitur ergo fides substantia non Physica, quæ est ens per se existens, sed moraliter seu translativè, vel per Metaphoram, sumendo substantiam pro fundamento, idque primo.

Quod addo, quia etiam spes potest dici aliquo modo substantia seu fundamentum rerum sperandarum; quippe per spem possidemus quasi rem promissam, & sola fides sine spe ad hunc effectum non sufficeret. Hinc scriptum est Job. 19. v. 27. *Reposita est hac spes mea in sinu meo.* Circa quod Chrysost. hom. 21. *Resurrectio,*

inquit, nondum est, sed spes facit, ut ea consistat in anima mea. Interim spes non est fundamentum primum; neque enim posset homo sperare bea-

titudinem, nisi eam crederet futuram; atque adeò certitudo spei proportionata est certitudini fidei; quod Aug. sup. relatus indicavit per ly *sperantium*; nam fides est quasi bæculus, in quo viatores nituntur ad sperandum: proprium liquidem cognitionis est, facere objectum præsens, proinde cognitionis certissimæ qualis est fides, facere objectum ita certò præsens, ac si oculis videretur. Fides itaque causat spem, seu est fundamentum spei, & ideo jure merito dicitur substantia rerum sperandarum seu sperantium; non quæcumque substantia, sed quæ sit argumentum non apparentium; quod manifestè liquet non convenire spei, ac propterea in d. verbis Apost. non definitur seu describitur spes, sed sola fides; quippe sola *Argumentum non apparentium.* Per quæ utique verba significatur obscuritas fidei; uti etiam certitudo, ut sup. dictum est. Ex utraque autem illa conditione infertur excellentia motivi, quod non potest aliud esse, quam auctoritas divina, ut infra videbimus.

Dico: *Definitur seu describitur*, quia, ut sup. in-

sinuavi, non est essentialis seu quidditativa definitio juxta dialecticum modum definiendi; quia hæc debet esse clara, & per genus & differentiam, & non per Metaphoras tradi. Porro prædicta definitio Pauli traditur per Metaphoram *Substantia*; quia fides essentialiter est actus intellectus, adeoque accedens, antecedens actum spei: item per Metaphoram *Argumenti*, nam argumentum propriè est oratio, rei dubiæ faciens fidem; ac per hoc fides est quidam effectus argumenti, scilicet firmus ac certus assensus rerum non apparentium: quæ res, licet sint omnino certæ prout substantiæ fidei; sequidè, si præindantur à revelatione divina sive à fide, sæpè sunt dubiæ in ordine ad intellectum humanum, imò videntur aliquando esse falsæ. Deinde, per dictam definitionem argumenti non significatur, rem certam non posse probari aliquo argumento, sed quod per argumentum possimus certò probare rem dubiam. Si dixeris: argumentum facit rem apparere. Resp. non semper, sed aliquando solum; hic autem imitatur argumentum non pro omni suo effectu, sed pro firma tantum adhesionem ad objectum, seu convictionem, non autem pro apparentia objecti; cum auctoritas divina, cui innititur, relinquit objectum materiale obscurum. Planè, inquis, sed hoc objectum non sunt solum res sperandæ; nam per fidem credimus etiam res præteritas, & res futuras, quas nullo modo speramus, v.g. damnationem æternam, & quæ nullatenus ad nos pertinent; quomodo ergo rectè ponitur in hac descriptione fidei ly *Rerum sperandarum*? Resp. quia res sperandæ sunt verum objectum fidei, nec tantum objectum, sed etiam finis: nam fides non datur homini propter solam cognitionem, sed maxime propter operationem, ad quam solent homines potissimum induci per spem remunerationis; ideoque Apost. ad utrumque, finem & fructum Fidei respiciens, addidit illa verba.

Fides causat spem.

10.

Definitio

Apost. est

per Metaphoram.

Argumentum

aliquando

facit rem

apparere,

non semper.

Res sperandæ

sunt verum

objectum fidei,

& finis.

Nec

11. Nec obstat; quoddam fides possit esse sine spe; non enim spes in recto intrat hanc descriptionem, quasi per se foret requisita ad fidem, sed tantum in obliquo, & tanquam per accidens habens connexionem de facto cum objecto fidei: nam beatitudo, quam fides dicitur futuram, est objectum materiale spei. Quando igitur D. Damas.

S. Damas. lib. 4. de Fide cap. 11. ait: fidem à Paulo definitam esse minimè dybiam aut ambiguam spem, solum vult, spem accipere suam firmitatem à fide, nisi enim Deus revelasset remunerationem supernaturali, quis eam auderet firmiter sperare? Quæ cum ita sint, perperam dixit Gloss. cap. Firmiter, de Summa Trinitate & Fide Catholica, istam definitionem seu descriptionem Apostoli non videri bonam: Quia, inquit, vera definitio convertibilis debet esse cum suo definito; sed hæc non est convertibilis; quia spes est similiter substantia sperandarum rerum. Sed nunquid etiam argumentum vel convictio non apparetur? Patet ex dictis, quod non: & idem Fides non est spes. Nunquid, quia bruto convenit ratio animalis, idem non est vera definitio hominis animal rationale? Atque ut illa descriptio conveniret etiam spei, ut probabile esse concedit Magist. sent. 3. dist. 2. lit. I. in principio, num inde bene inferit Gloss. sup. Ergo fides est spes? Audi Mag. si, inquit, queritur, an hæc descriptio spei conveniat: sanè concedi potest utrumlibet. Si autem dicatur convenire, sunt & alia plura, quibus differunt fides & spes. Sic ille. Igitur non est audienda d. Gloss.

Glossa in cap. firmiter male capit definitionem Apost.

Magist. sent.

12: Erasmus magis errat.

Dicastril.

Erasmus magis errat.

Erasmus magis errat.

Et minus audiri debet Erasmus, qui in Annotationibus ad prædictum locum Pauli scribit, solum contineri in his verbis encomium quoddam fidei; ibique sermonem esse de fiducia, quæ pertinet ad voluntatem, non de fide, quæ pertinet ad intellectum: quod partim temerarium est, partim erroneum juxta nostrum Dicastril. de Viri. Theol. disp. 7. q. 1. n. 12. Qui sic incipit: Sed inquirens, quam censuram mereatur Erasmus? Et respondeo eum communi sententia, esse temerarium in eo, quod ait, in his verbis Pauli non definiri fidem; quia in re gravi absque idoneo fundamento loquitur contra torrentem Patrum & Scholasticorum: & esse erroneum in eo, quod ait, ibi Paulum loqui de fide sumpta pro fiducia; quia per manifestam consequentiam inferitur, quod fides, quæ justificat, est fiducia: nam Paulus postquam dixit, quod justus ex fide vivit, statim c. sequenti ponit prædicta verba: Fides est &c. Quod est contra Concil. Trid. Sess. 6. can. 2. ubi damnat affirmantes fidem justificantem nihil aliud esse, quam fiduciam. Hactenus præfatus Auctor. Impræsentiarum prosequar explicationem naturæ fidei, quæ optimè intelligitur ex objecto, utpote ad quod tota virtus ordinatur, & à quo speciem suam desumit. Sit ergo

CONCLUSIO II.

Objectum materiale Fidei primum est Deus; adæquatum omnine ab ipso revelatum, etiam naturale & contingens, quod universim æquè immediatè ac firmiter creditur.

Hæc Conclusio plures habet partes singulas explicandas. Quantum ad primam, Nota: Aliquos distinguere inter objectum & subiectum alienius scientiæ. Alii autem subiecti & objecti vocabulis tanquam synonymis utuntur, & merito quidem, inquit notat Smil. de Deo uno Procem. q. 2. n. 38. Primum, quia nomine objecti clariùs significatur, hic non esse sermonem de subiecto inhaerenti, quod in rigore & propriissimè subiectum scientiæ diceretur. Secundò: quia est materiale objectum scientiæ in conclusione scientiæ subijciatur; formale tamen, adæquatè spectatum in illa non subijciatur, imò nec illam (ut Conclusio est) ingreditur; cum adæquatè spectatum formale objectum involvat medium seu motivum assentiendi, & medium non ingreditur Conclusionem: unde quia, ubi de subiecto scientiæ dicitur, non solum de materiali, sed etiam ac potissimum de formali agitur, propriùs loquendo de objecto, quàm subiecto institueretur disputatio præsertim, cum objecti appellatio subiecti rationem comprehendat. Huicque Theodorus. Et illic subiungit: quia verò loquendum est eum multis, subiecti & objecti vocibus promiscuè utemur. Sicut ipse, ita & nos.

Porro objectum aliud materiale, aliud formale dicitur, per analogiam cum materia, & forma Physicæ; nam veluti materia est de se indifferens ad varias formas & ad varia composita constituenda; per formam autem ad certum compositum determinatur; ita res, sic eadem sub scientiam, ut de se sit indifferens ad varias rationes cognoscendi, & ad varias scientias constituendas; per rationem autem cognoscendi determinatur ad certam scientiam constituendam dicitur objectum materiale, ipsa verò ratio cognoscendi dicitur objectum formale. Ita hos terminos explicat Smil. sup. 39. Scilicet & quia persequitur idem Auctor materiale objectum potest habere latitudinem, & partes integrantes (aut quasi integrantes) vel subiectivas, & inter istas aliqua potest esse primariæ; aliæ verò possunt esse secundariæ; hinc nata est subdivisio materialis objecti in primum, secundarium, & adæquatum. Et dicitur primum, ad quod omnia referuntur, quæ sub illam scientiam, ejus primum objectum est, cadunt; ob quod etiam solet vocari subiectum attributionis, subiectum speciale, principaliter inest sub-